

prawosławie odrzuca wszelkie rodzaje miłości, które nie przejawiają się w działaniu. Choć sięga wyżyn mistycznego doświadczenia, przebóstwienie ma również swój bardzo przyziemny aspekt – realną pomoc bliźniemu.

6. Przebóstwienie zakłada w końcu życie sakramentami Kościoła. *Theosis* zgodne z podobieństwem do Trójcy Świętej obejmuje życie we wspólnocie, a to wspólne życie współzamieszkiwania może być właściwie urzeczywistnione jedynie we wspólnocie sakramentalnej Kościoła. Kościół i sakramenty są tymi środkami, poprzez które możemy zdobywać uświęcającego Ducha i stać się uczestnikami Jego Boskiej Natury.

Oprac. ks. Artur Aleksiejuk

NABOŻEŃSTWA

3. 04. – Boska Liturgia Uprzednio Poświęconych Darów – **godz. 18.00**

6. 04. – Całonocne Czuwanie – **godz. 18. 00**

7. 04. – Boska Liturgia (Niedziela Adoracji Świętego Krzyża) – **godz. 10. 00**

Wydawca: Kaplica pw. św. męcz. archimandryty Grzegorza (Peradze),
ul. Lelechowska 5, 02-351 Warszawa

Redaktor: ks. Artur Aleksiejuk

Kontakt: ks.artur.aleksiejuk@gmail.com

Osoby pragnące wesprzeć finansowo wydawanie gazetki parafialnej proszone są o kontakt z ks. Arturem

Św. Grzegorz Palamas

Przebóstwienie

W teologii św. Grzegorza Palamasa przebóstwienie człowieka dokonuje się dzięki niestworzonym energiom Bożym. Według św. Grzegorza energia, która jest łaską Boga i bezpośrednio z Niego wypływa zbawiając i przebóstwiając człowieka, jest niestworzona. Łaska ta jest światłem, które przychodzi jako Bóg i zamieszkuje w człowieku, jest Chrystusem, Duchem Syna Bożego, tym, co sprawia odnowienie i odrodzenie człowieka, jego przebóstwienie. Łaska przebóstwienia jest dana człowiekowi potencjalnie w sakramencie chrztu, a później jest ona dobrowolnie i stopniowo urzeczywistniana w ciągu całego życia prowadząc go do widzenia i jedności z Bogiem.

Energie Boskie – inaczej *ενεργεια* – działanie lub *δυναμις* – moc, są to rzeczywistości istniejące „wokół Boga” – *Τα περι Θεου*. One właśnie pozwalają na uczestnictwo w Jego Naturze. To jest coś, co istnieje jako rzeczywistość wokół Boga, a Bóg jest „istotą tych rzeczywistości” - słowo „istota” jednakże dotyczy rzeczywistości przekraczających to pojęcie. Owe energie są więc manifestacją istoty Boga na zewnątrz. W nich objawia się i udziela się On światu²⁰. Mają one szczególne znaczenie dla człowieka i jego relacji jedności ze Stwórcą, gdyż to właśnie one wspomagają jego trud w drodze do kontemplacji istoty Boga, zjednoczenia z Nim, a przez to przebóstwienia człowieka²¹. Tak na ten temat pisał św. Maksym Wyznawca: „Bóg oraz ci, którzy są godni Boga posiadają we wszystkich rzeczach jedną i tę samą energię, czy raczej ta wspólna energia jest tylko energią Boga, gdyż On udziela się całkowicie tym, którzy są w pełni tego godni (Św. Maksym Wyznawca, *Ambigua*, PG 91, 1076 BC).

Mówiąc jednak o energiach Boskich trzeba wyraźnie podkreślić, że przez ich działanie nie zostaje zatarta różnica między Bogiem i człowiekiem, między Stwórcą a stworzeniem. Nie ulega ona zlikwidowaniu przez to, że przebóstwienie dokonuje się dzięki łasce, a nie naturze. Włodzimierz Łoski w następujący sposób to wyjaśnia: „Zjednoczenie, do którego zostaliśmy powołani, nie jest ani hipostatyczne jak w przypadku ludzkiej natury Chrystusa, ani substancjalne jak w przypadku trzech Osób Boskich: jest to zjednoczenie z Bogiem w jego energiach albo zjednoczenie przez łaskę, które pozwala nam uczestniczyć w naturze Boskiej, bez przemiany naszej istoty w istotę Boską. Według nauki św. Maksyma, w stanie przebóstwienia posiada się dzięki łasce – to znaczy w energiach Boskich – wszystko to, co Bóg posiada z natury, oprócz tożsamości natury. Pozostaje się stworzeniem, stając się bogiem przez łaskę, tak jak Chrystus został Bogiem, stając się człowiekiem przez Wcielenie” (W. Łoski, *Teologia mistyczna Kościoła wschodniego*, Warszawa 1989, s. 76-77).

Św. Grzegorz Palamas, aby wyjaśnić „działanie” energii Boskich posługuje się konkretnym obrazem. Przyrównuje je do promieni wychodzących ze słońca, które choć różnią się od niego, mają jednakże właśnie w nim swe nieodłączne źródło.

Przebóstwienie człowieka, jego wstępowania do Boga dokonuje się na kilku płaszczyznach. Pierwszą z tych płaszczyzn jest działanie (*praxis*) człowieka, który będąc chrześcijaninem, słucha swego sumienia i robi użytek ze swej wolnej woli, z pomocą zaś łaski Bożej, dąży do wyzwolenia się z niewoli namiętności. Wypełniając przykazania, biorąc udział w życiu sakramentalnym i liturgicznym Cerkwi wzrasta w świadomości dobra i zła, rozwijając jednocześnie poczucie powinności, prowadząc ciągłą wewnętrzną duchową walkę, stopniowo oczyszcza swoje serce z grzechu i osiąga samokontrolę, dzięki której zaczyna panować nad własnymi namiętnościami (*apatheia*). Drugą płaszczyzną jest kontemplacja Bożej obecności w stworzeniu (*theoria*). Na trzeciej (*theologia*) człowiek w bezpośredniej unii miłości spotyka Boga „twarzą w twarz”.

Mówiąc o przebóstwieniu jako drodze, czy też procesie trzeba również dokonać kilku uściśleń, które metropolita Kallistos (Ware) ujął w postaci sześciu punktów (Kallistos (Ware), *Kościół Prawosławny*, Białystok 2002, s. 261-263):

1. Przebóstwienie nie jest zarezerwowane jedynie dla wybrańców, lecz przeznaczone jest jednakowo dla wszystkich. Jest ono właściwym celem każdego chrześcijanina bez żadnych wyjątków. Całkowite przebóstwienie dokona się w wieczności, jednakże proces przebóstwienia musi rozpocząć się już tutaj i teraz, w naszym obecnym życiu. Prawdą jest że tu na ziemi niewielu osiąga pełne mistyczne zjednoczenie z Bogiem. Każdy jednak prawdziwy chrześcijanin powinien usilnie starać się miłować Boga i wypełniać Jego przykazania i dopóki tak będzie postępować, dopóty bez względu na to jak często na tej drodze upadanie, w pewnym stopniu już będzie przebóstwiony.
2. Fakt, że ktoś dostępuje przebóstwienia nie oznacza, że przestaje być świadomy swojej grzeszności. Wprost przeciwnie – przebóstwienie zawsze zakłada ciągły akt pokajania.
3. Osiągnięcie przebóstwienia nie wymaga stosowania nadzwyczajnych środków. Jeśli ktoś zapytuje: „Jak mogę zostać bogiem?”, odpowiedź jest bardzo prosta – uczęszczaj do świątyni, regularnie przystępuj do sakramentów, módl się do Boga „w duchu i w prawdzie”, czytaj Ewangelię, przestrzegaj przykazań Bożych.
4. Przebóstwienie nie dokonuje się w odosobnieniu, lecz jest procesem, który ma miejsce we wspólnocie. Stwierdziliśmy już, że przebóstwienie oznacza „przestrzeganie przykazań Bożych”, a przykazania te zostały zwięzłe przez Chrystusa wyrażone jako miłość okazywana Bogu i miłość okazywana bliźniemu. Człowiek nie może kochać Boga, jeśli miłuje innych ludzi (1 J 4,20). Tak więc w przebóstwieniu nie ma miejsca nawet na cień egoizmu, bowiem dana osoba może dostąpić go jedynie wówczas, kiedy miłuje swego bliźniego. Taka właśnie jest prawdziwa natura *theosis*.
5. Miłość do Boga i miłość do ludzi musi przejawiać się w praktyce – prawosławie odrzuca wszelkie rodzaje miłości, które nie przejawiają się w